

WWW.UNIK

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К

ПОДУНАВКА

Бр. 15.

ТРИМЕСЕЧНА ЦЕНА € 1 Ф. 15 К.

НОВЫЙ ТЕЧАЙ.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ СУББОТЕ У ВЕЧЕ.

1857.

Уздисай Србкниѣ.

Шеве лете, лишће пада,
По поляма лежи плодъ,
Ахъ одъ свию мои нада
Найлепша ми узе ходъ.

Живимъ тужна у колеби
Драгогъ ми е кућа дворъ;
Смрть му сама тако небы
Као любовь дала зоръ.

Кадъ ми бѣла данасъ зора
Са очию узе санъ,
Вяше пуна ова гора
Спремни люди за тай данъ.

И онъ дође, младъ к'о капля
Па узиха коня свогъ;
Тимъ ми срце слеси капля,
На нѣг' бацимъ погледъ строгъ.

Ал' край нѣга стои дѣва;
Обуз'о јој лице жаръ,
Сама гора нѣой одиѣва
Узвишава неба даръ.

Оде драгѣй горомъ сада
Да утврди вѣчный свезъ,
Шеве лете, лишће пада,
С' мога лица неста ресъ.

Изневери мене драгѣй
Прими руку туђе кѣри
Богъ нек' нѣойзи суди благѣй
Кадъ предъ свете дође двери!

У Н. САДУ.

Б. КОСТИЊЪ.

Н е в е с т а.

(Продуженъ.)

После одлазка Леонова опетъ се усели немила тишина у кућу военогъ саветника као што е и одпређе после нѣговогъ одлазка было, али садъ већ не више могла игра лобте ублажити Енину тугу, нити су и све чешће и чешће посете дворскогъ саветника могле помоћи, да се она развесели.

Мало по мало све е већма падала у очи наклоност овога старца къ лепой Ении, и на велико нѣно чудо позна она садъ, да Леона нѣгово бистро око не преварило, и да е нѣгово бригу задаваоће предчувствованѣ было сасвимъ основано. Власть овогъ лукавогъ човека као да е надъ во-

енѣмъ саветникомъ све већма ма' преузимаала, а и госпођу Форстеръ знао е онъ скупоченимъ даровима, и уобште блескомъ свога богатства за себе задобити. Сузана е познавала чезню саветниковице за богатствомъ и сѣйности, па се бояла, да неће дворскѣй саветникъ оуу власть, кою е надъ господиномъ Форстеромъ очевидно упражнявао, на то употребити, да га наипосле до тога доведе, сувише јоштъ ако бы госпођа саветниковица желю нѣгову подкрепила, да саизводи на удаю свое любко цвѣтаоће Ение за већ изнемоглогъ старца, и зато се завери на све нѣгове коракѣ најбрижливѣе мотрити.

Али то не само Сузани бригу задавало. И госпожа Форстеръ не више была онако душевно спокойна као прече. Военный советникъ, кои е досада својой супруги све са-обштывао и съ нѣоме се о свему саветовао, више пута ю у шали овако прекоревши: коды вась жена као да су чувства нагону подобна, кадъ више пута погодите башъ оно што треба, — онъ истый садъ е понешто све притаивао, и съ особитомъ вештиномъ пречуо е мѣста пытаня забринуте супруге свое. Више пута имао е са дворскимъ советникомъ подуже разговоре, одъ кои се никады ни една речъ у кући зачула не, и све се више лепіо пріятеля тако, да се чинило, да му се сасвимъ предао.

Была е вефъ година протекла одъ одлазка Леоновогъ а немила тишина владала е однако у овомъ, иначе веселомъ обиталишту. Военный советникъ тумарао е забринуть и невесео коекуда, а напротивъ дворскій, садъ вефъ свакидашний кућевный пріятеля, све е вефу важность на себе узимао, и више е заповедникъ и господаръ, него гостъ быти видіо се. Госпожа Форстеръ была се забринула и уплашила видећи како се наопако ради, само се Енна чинила, као да ништа не примѣчава, што око нѣ быва. Она е живила само својой любви, имаюћи свагда Леона у памяти, и у нѣговымъ писмама сву радость и срефу налазећи.

Военный советникъ често е сматрао са сажаленѣмъ свою кѣрь, кадъ бы му она о срефной својой будућности говорила. Понегда се на нѣму примѣчавало, да му нешто на срцу лежи, што бы одкрити хтео, али се страшіо то изустити, и онда бы одма изъ себе изишао.

Найпосле едно ютро, кадъ су се Енна и Сузана, коя е садъ по жельи свое другарице и при обштой трпези участвовала, удалиле, ухвати военный советникъ супругу свою за руку, рекавши іой сасвимъ сажалително: „Албертино, я имамъ теби велику тайну одкрити. Тешко ми е то учинити, али ме околности принуѣваю. Я морамъ учинити еданъ коракъ, за кои ми е твой советъ одвефъ потребанъ. На жадость не могу и не смефъ више таяти, да смо мы у благостаню нашемъ сасвимъ посрули!“

„Ахъ, я самъ се томе надала, тужно возрази советниковица! Ахъ, моя бѣдна Енно, моз драго, едино чедо!“

„Немой ме мучити съ твоимъ кукашѣмъ, моляше ю военный советникъ, него ме пазливо послушай. Я самъ желіо миразъ наше кѣри умножити, и тако ю поставити у станѣ, да може желю срца свога што пре испунѣну видити. Ты знашь, да е дворскій советникъ человекъ богатъ. Нѣму су сво богатство принеле нѣгове спекулаціе, па е у разговору чешѣ и мени предлагао, да предуземъ тай за умноженѣ богатства пробывачный путь. Наскоро затимъ отвори се еданъ посоа, кои, сматравъ съ кое му драго стране, — десетострукій добить обеѣваше, и я се онда дамъ наговорити, те се у нѣга упустимъ, уписавши не незнатне сумме новаца. У то време догодила ми се велика штета збогъ банкротства едне имуѣне куће, али самъ я то одъ тебе утаю, зато, што самъ мысліо, да ѣе ми добить одъ предузетогъ посла штету више, одъ двапутъ накнадити. Но збогъ ове несреѣе не мого уписане новце положити, па самъ тражію, да се обвезательства ослободимъ. Дворскій советникъ рече ми онда, да то не могуѣе зато, што е вре-

ме, до кога се могло одступити, вефъ давно прошло. Та ты имашъ повереня придода онъ къ томе, па узайми на време потребне новце. Шта да ти кажемъ, Албертино! я га послушамъ, спекулація не испадне за рукомъ, и я самъ садъ изгублѣнъ человекъ! До неколико неделя мораю се дугови изплаћивати, и све што имамъ, не довольно да ій залегне!“

Ћутећи и са скрштенимъ рукама слушала е досада советниковица свогъ мужа, а сузе іой изъ очію потокомъ текше, докъ наждануть као изъ сна пренуавши се рече: „па заръ дворскій советникъ не може теби помоћи?! Некъ ти онъ потребне новце да, па му се после мало по мало одужуй!“

„Онъ бы ми истина могоа помоћи, и готовъ бы быто и учинити, али ми полаже условіе, кое я немогу испунити. Онъ захтева Енну за супругу!“

Госпожа Форстеръ, досады у лицу невесела и тужна, поче се садъ мало по мало разведравати. „Хмъ, рече, дворскій е советникъ іошгъ држефъ человекъ, па поредъ тога високоуваженъ и богатъ, — Еннина будућность была бы обезбеѣена, и онъ бы све чиніо, да само ню усреѣи!“

„Али мы треба Енну да сматрамо као обручену. Она любви свога заручника, па не бы ли іой онда срце препушло? Могу ли я такву жертву одъ детета захтевати?“

„Енна е добро дете, теби за любавъ она ѣе пристати, одговори госпожа Форстеръ, коіой ништа ужасніе не было одъ живота у свагдашней бриги и сиротиньи, — а къ томе она и не управо заручница, кадъ си ты твоѣ одобренѣ само подъ условіемъ дао.“

„Тако дакле морамъ я одъ кѣри захтевати, да срефу будућегъ живота свогъ на коцку метне, да само честь спасемъ, снуждель рече военный советникъ. О боже мой, како е то тешко! Али опеть неѣу я дете приморавати. Ако се она томе узпротиви, онда некъ буде што быти мора! Я морамъ мужественно подносити, што самъ самъ на главу навукао.“

Друго ютро дозна и Енна жалостно домаѣе станѣ. Ништа не крїюћи, али и незахтеваюћи послушности, приповеди военный советникъ кѣри својой цело станѣ ствари, заключивши съ тиме, како дворскій советникъ иште нѣну руку.

Недвижима слушала е Енна ово жалостно известіе, само е управила плаве свое плече туге очи на отца.

Кадъ е овай свршію, баци му се она у наруче и као изванъ себе повиче: „Огаць! Огаць! Мой животъ теби принадлежи, узми га ако те може спасти, али рука моя принадлежи Леону; за нѣга ме веже света заклетва, кою не могу погазити! Я самъ се Леону завештала, да ѣу нѣгова быти, докъ годъ онъ узживи, и да неѣу о својой будућности никаква преиначеня чинити, осимъ случая известногъ увереня о нѣговой смрти. Ту заклетву морамъ я чувати, па макаръ ме беда и неволя постигла, и макаръ морала свагда у сиротиньи живити. Опрости ми, добрый отаць, настави она плачући, я ѣу за тебе радити; та я имамъ дара, кои си ты изобразіо, па ѣу нѣга на то обратити, да набавлямъ, што намъ е за издржанѣ нужно. Я ѣу се данъ и воѣфъ трудити, и све ѣу веселе забаве радо прегорети, само не захтевай одъ мене, да будемъ клетвопреступница.“

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Дубоко тронуть загри военный советникъ кѣрь свою, трудѣи се ласкателнымъ речма утѣшити ю. „Я ѣу!покуша-ти юштѣ еданѣ начинѣ да се помогнемъ, мила кѣри, рече онѣ умилиаго, зато се умири! Може быти да ѣу приволети дворскогъ советника, да ми помогне, башѣ ако се желя нѣ-гова и не бы испунила. Ты само не губи надежде!“

Дворскій советникъ упрести се, кадѣ му е военный советникъ Енину решительность одкрио, а мале жуѣксте очи му севаше. „Дакле е заклетвомъ тай младый господинѣ бедно девойче везао, рече онѣ огорченѣ, — занста се не бы надао, да ѣе онѣ, онако младѣ, умети толику смотре-ность употребити!“

Господинѣ Форстерѣ набраяо е све, што бы нѣму, по нѣговомъ мышленю, као човеку до пропасти дошавшемъ, могло помоѣи, али му дворскій советникъ наеданпуть речъ пресече.

„Ѣути прїателю, рече, можда е самѣ Богѣ тако наре-дїо, па ѣе тако найболѣ и быти. Моя е желя была да твоя Енна спокойно и безбрижно поживи, а и ты самѣ да ви-дишѣ вайду одѣ мене, али кадѣ она неѣе, онда не треба о той ствари више ни да говоримо! „Садѣ е окремуо раз-говорѣ на друге предмете, а кадѣ се военный советникъ наипосле усуди напоменути му опасность, коя му предстои онда онѣ брже болѣ рече: „Мени е занста жао, што засада нисамъ у станю помоѣи ти! Я бы те желио уверити, да про-тивность твоѣ кѣри на бракъ самюмъ нїе нимало прїатель-ство мое кѣ теби умалпла, али ты знашѣ, колико самѣ и самѣ на ономъ несреѣномъ предузеѣу штетовао, и збогъ тога ти засада никако не могу помоѣи! Ал' опетѣ нїе та стварѣ башѣ тако страшна, као што ты мыслишѣ, та — те-би е поверена касса, па узми изѣ нѣ за време новаца!“

„Изѣ кассе?!“ упресташѣнѣ викне военный советникъ. „На зашто не бы? Пре полакѣ године немашѣ се боя-ти прегледавая, а дотле ѣу я сабрати неке мое известие приходе, и дати иѣ теби на расположенѣ. Та неѣу я валяда допустити, да мой найболѣй прїатель збогъ неколико хля-да талира пропадне?“

„Не, не, рекне господинѣ Форстерѣ, не доводи ме у искушенѣ; то е опасно и было бы много одѣ мене; то я немогу никако, немогу никадѣ чинити!“

„Како хоѣшѣ, прїателю, рече му ладнокрвно дворскій советникъ, само ти я кажемъ да небы быо опасности изло-женѣ. Ты бы се могао на мою помоѣю ослонити, па ми по-сле дугѣ почаство одуживати! Врло си страшливѣ, али я те неѣу ни наговарати!“

Уколико се годѣ господинѣ Форстерѣ трудїо одвра-тити уво свое одѣ овако опасногъ совета, инакѣ се поро-ѣена еданпуть мисао у памети нѣговой часѣ по часѣ обя-вляла, па кадѣ е и у само време плаѣаня дворскій советникъ своя обеѣаня повторїо, попусти Форстерѣ, и уздаѣи се у прїательску помоѣю — предузме овай опасный за олакша-нѣ путь. Дугѣ е быо исплаѣенѣ, а самѣ начинѣ исплате одѣ брижливѣе супруге вешто утаенѣ.

Али наскоро нове бриге узмуте спокойство Форсте-ровогъ дома. Было е одма съ почетка године, кадѣ се Лео-новѣ бродѣ на море отиснуо; време сурово и ладно, и не-обычни ветрови као да су изѣ темеля мѣре потресали. Сва

бледа седила е често Енна и са страомъ слушала хуку бе-снѣе одуѣ, коя е капке на прозорима ломила, и крозѣ димняке, и ако е юштѣ гди кою одушку нашла, са страо-витимъ зуянѣмъ продирала. Новине доносше готово свакой данѣ гласове о упропасѣенымъ бродовима, а кадѣ о поврат-ку Леоновомъ никаква гласа не бы, нити икаква словца одѣ нѣга самогъ, кое бы смртный нѣнѣ стра' ублажило, онда е почела одѣ дана на данѣ све веѣма губити се. Руменѣ на образима претвори се у смртно бледило, и родители колико су скоро и сами изгубили сву надежду трудше се кѣ се-би ю повратити, увераваюѣи, да ѣе се юштѣ све на до-бро окренути.

Дворскій советникъ, кои е као и одпре у куѣу вое-ногъ советника долазио, а према Енини више као участникъ у нѣной невољи, нежели као презренный любавникъ покази-вао се, често е быо као изванѣ себе, и сматрао бледо де-войче машѣимъ погледомъ, кои бы му се томъ приликомъ узламтїо. Одѣ домаѣи то нико нїе спазїо, ерѣ су се сви у бригу были задали, али се одѣ бистрогъ ока Сузаниногъ, коя е садѣ у куѣи сасвимъ усвоена была, нису могли са-крити ни лукави погледи ни поношљиво смешенѣ умиляваю-ѣегъ се старца, кога е она издавна као неко страшило гледала.

Овай зло мысли, рекла е она еданпуть сама себи, за-то буди на опрезу, Сузано! Енна одѣ бриге и туге ништа и не види, што се не тиче Леона, зато мора прїательница надѣ нѣомъ блити! Дакле ѣу ти я изиѣи на мегданѣ, мой лукавый господине советниче, па да видимо ко ѣе одржати победу!

Кадѣ после неколико тужно проведены неделя не до-ѣе никаква ни неповольна вѣстѣ, поче мало по мало цела куѣа военногъ советника оживлявати, у той сладкой надеж-ди, да ѣе скоро чути гласѣ о среѣномъ Леоновомъ поврат-ку. Но садѣ наеданпуть донесоме новине тай тужный гласѣ да су при некой страховитой бури више енглезки бродова близу Азорски острова на стене нагнани, и са целимъ на нѣма бывшимъ людствомъ пропади. Имена бродова нису истина была назначена, али е ипакѣ овай гласѣ фамилию Форстерову као громѣ поразїо, и сви су у срцу зебли и у себи говорили: Леонѣ е пропао!

Военный советникъ писао е одма у Енглезку, али на-скоро после одлазка нѣговогъ писма доѣе му известие одѣ банкера, сродника Леонове матере, на кога е овай младнѣи и упуѣенѣ быо, у коме е обстоятелно изложено было, да е Леоновѣ бродѣ заедно са два друга пропао, и да се ни-ко одѣ людства спасао нїе.

Одсада е Енна као мртвацѣ изгледала. Ни суза не имаюѣи пшпа е она овамо онамо ни зашто не марѣи, и уши нѣне постале су нечувствителне према свима утѣши-телнымъ речима. Свима е само до нѣ стадо было, и не-утешни родители заборавили су и свою собствену нево-лю, само да ню изѣ овогъ мртвила изтргну. И дворскій советникъ свойски се трудїо да Енну одврати, опомниюѣи ю на дужности, кое према родителямъ има; али е бодра Сузана видпла, да нѣга самогъ некой немирѣ мучи, и да оне целителне речи не произлазе изѣ срца, веѣ само изѣ уста!

Советниковиды напротив не се допадало поступањѣ Сузанино, и по томе чешће съ негодованьмъ говораше мужу, како садъ ова девојка свою крайнѣ ожаловѣну другарицу често оставља, и готово свакиј данъ дозволенѣ иште да иде старой својой сроднице, за кою одпређе не баншъ толико жарила. Была е називана неблагодарномъ, и до тога

е већ дошло было, да іой се чешкій къ тетке одлазакъ украти, али е Енна томе противна была. Сирота Сузана, рекла е она, треба да се мало прође, ер е то одвећъ тешко непрестано са увелънымъ ерцемъ обходити се; само родителска любовь може решити тай тешкій задатакъ.

(Продужиће се.)

Исторія о земљи.

(Свршетакъ.)

Докъ се овако прва кора непрестано надъ својомъ унутрашномъ течности вата, мораю се появили многочислене пукотине, разцепи, проломи и пропасти, крозь кое она разтоплѣна маса или продире, или надъ собомъ стоѣщу земљу и каменѣ раздире, у висъ подиже, разтуруе, прелива и т. д. Међу тимъ е и вода непрестано у послу, те све оно, што се унутрашнимъ покретаньмъ земљѣ узвисило, опетъ разтвара, поравнюе, и разтворене части као талогъ у низине спушта. Овимъ начиномъ постаю тако названи слоеви земљѣ (die Erdschichten), кои еданъ преко другогъ леже, одъ кои велико число познаемо, и кои су се у грднимъ просторима времена изъ воде слегли. Колико е безчислены векова протекло докъ се ова земля утврдила, дае се одприлике заключити по овимъ слоевима. Поедини и. пр. листови у слою одъ листца слегли су се по свој прилици у два прилива, и означую дванаест сатий. Онде где се при нашимъ обалама подобни слоеви одъ иловаче саставе, одъ кои се поедини листови и у мирно доба наслажу, кадъ е река свою највећу висину достигла, потребно е на некимъ местима петдесетъ година, те да се еданъ слой одъ дебљине едне стопе образуе. Ако дакле ово изкуство пренесемо на слоеве одъ листца, кои су често 10,000 стопа дебели, онда слѣдуе, да е ова поедина часть ове поедине формацие 500,000 година потребовала за свое образованѣ. Изъ овога се види, да свако число дужине времена, кое бы у образованю земљѣ употребили, исчезава.

Почиванѣ овы слоева узнемиравало е и узнемируе унутрашнѣ колебанѣ земљѣ, оно ій у висъ подиже, пробія и разбацуе, на страну притеснюе и т. д. Овимъ начиномъ постаю брда и долине, езера и мора, острови и тврда земля (континентъ). Што е толико тисућа година подъ моремъ закопано было, подижесе сутра као величественно брдо подъ облаке, а некадашнѣ земљѣ и брда пропадаю у оную дубльину, у кою неће никакавъ смртный завирити.

Ова отврда кора земљѣ, кою непрестано тако яке силе руше и поправляю и коя е човеку као едино пребивалиште одређена, наравно е у вечномъ току времена разлађиваньмъ и другимъ околностима све то гушћа и силнја постала — ал е опетъ ова кора тако слаба и танка према дебљини земљѣ, да е можемо съ коромъ одъ лимуна сравнити. По овоме съ ужасомъ дознаемо, да се све, што живи, на танкомъ огртачу грдногъ и никадъ негасећегъ се огништа движе. Вулкани, земљотреси, и врели извори и данасъ су намъ іошть као верни сведоци и доказательства о существованю средоточногъ огня. Изъ овога

се види, колико се варамо, што по многогодишней навикѣ мислимо, да смо на овой трешной кори земљѣ безбедни. Земљотреси, кои безъ сумњѣ свој постанакъ изъ дубльине и езгре земальске воде, и кои се често наеданпутъ преко десете или тринаесте части земне површине пружаю, могу читаве вароши у тренутку прогутати или ій моремъ прелити.

Многи, коима су резултати геологичне науке само почастно или површно познати, мисле іошть и данасъ, да се утврђиванѣ и образованѣ земљѣ за навеќ довршило, и да мы данасъ живимо у последнѣмъ одсеку оны страшны превртал, кое данасъ у њиовимъ производима, као споменицима прошлости гледамо. Но ово е мнѣніе сасвимъ погрешно. Површина е земљѣ у вечно-траоњемъ преображеню и свакогъ е тренутка другчія. Цело дело земногъ образованя, цела исторія земљѣ не ништа друго, већ дѣйство и резултатъ оны исты природны сила и исты природны догађая, кои се и данасъ на земљи появлую.

Первый великій періодъ, о коемъ исторія о земљи може говорити, естъ прастаро време, кадъ су се најпре разтоплѣне масе скорушили и образовале стене, кое се дубоко у земљи налазе и кое су се на гдекоимъ местима у каснѣе време до највећнѣ висина подигле. Све, што е овомъ времену предходило, неизвестно е, и не предметъ праве исторіе о земљи. То е подобно баснословномъ времену у исторіи о человечеству, где испытатель никакве сталности и известности неналази. У другомъ оделеню овогъ прастарогъ періода порушили су механичне силе оно, што е пређе образовано было, и сложили су у слоеве; и тако се продужуе крозь цело развѣянѣ земљѣ, ту е непрестано преображенѣ существующегъ вешества. Како е пакъ ово првобытно вешество створено, не предметъ геогнозіе.

За овимъ прастаримъ періодомъ слѣдуо различна образованя прелазногъ періода; у најстарѣмъ одъ овы прелазны періода появлуе се органичный животъ, кои е у каснѣимъ періодима све то више ячао и све важнји постаю у повестници о земљи. У првомъ оделеню овогъ прелазногъ періода быо е некій родъ рака' као највише развѣнѣ; у другомъ оделеню већ се появлую рибе. У првой и другой части прелазны образованя бяу само родови морске траве, као едино билѣ, и сва земля бѣше водомъ покривена. У трећей части появише се изъ воде као острови гребени корала (мерѣана), кои су се іошть пре образовали, появи се и былѣ, кое гдекое свое органе у воздуху разви. Ово былѣ бѣше папрацъ и неко рашће безъ цвета и понајви-

ше безъ плода. Съ островима появише се найпре езера сладке воде и рибе у сладкой води.

У следующемъ періоду найважнїю ролу представляю пузеће животинѣ, коє су у почетку само у води живиле, и неке су одъ њи биле најпрождрљивіє грабљиве животинѣ; но каснїє изкрснуше и праве, и у води и на суву живеће животинѣ (водоземци), а наипосле налазимо пузећи животиня и на земљи. Пошто се креда образовала и велике се части суве землѣ воде осводиле, появише се на земљи дебелокожни сисари, а за овима су у каснїемъ періоду слѣдовале врло многе прождрљиво животинѣ, коє се данашнїмъ нашимъ грабљивимъ животиняма яко приближую. Наипосле у последнїмъ періоду изиђе човекъ. У свима словесима, у којима се скаменяци, као остатци некадашнїхъ су-

штествованя налазе. нема никаква трага о каквимъ вештине производима, а то ясно сведочи, да є човекъ прво свестно суштество са свободномъ вољомъ обдарено, коє є на земљи живило.

Организација дакле на земљи развїя се одъ нижи' несавршенїй къ вишимъ савршенїмъ створенїямъ. Данашнїй светъ нема истина оны родова животиня и быля, кои се у предходномъ свету налазише; али іошть живе форме и организми, кои намъ помажу, те можемо разумети животинѣ у старїемъ свету.

Ко жели подробно знати, како се земля и за колико грдны періода до данашнїхъ нїне тврдоће развила, како є органскїй светъ постепено напредовао, тога упућуємо на Росмеслерово дело: „Повестница о земљи.“

Гордонъ Кумингъ,

чувеный изстребитель лавова.

I.

И данъ данасъ жале неки за онимъ временомъ, кадъ су витезови своя юначства по свету чинили; смѣли пакъ и одважни и данасъ у Африку иду, да іошть већа юначства надъ дивльнимъ зверовима покажу. Међу ове юнаке спада Гордонъ Кумингъ, кои є страшне цареве зверова застрашіо и многе њи истребіо; но іошть већма є дивления достойнїє, што є онъ лавове и по онимъ предѣлима Африке гонио, кои су намъ поготову непознати, и што су га обитатели тїй предѣла збогъ юначства и истребленя опасне те зверишѣ почитовали и дивили му се.

Гордонъ Кумингъ родомъ є Шотландецъ; іошть у дитиньству уселила се у њму таква любовъ къ лову, да є непрестано съ пушкомъ у руци и естественомъ историомъ по полю и шумама шврляо. Године 1839. ступи као войникъ у кавалѣрскїй полкъ, кои є становао у Инди; но кадъ му се овде нїє допадо, остави войничку службу, и оде у Африку одавши се сасвимъ лову. Онъ є првїй одъ Европљана продрео у непознату землю Бамангвато. — Споменути валя што и о одећи нїговой; кадъ у ловъ иде, има на себи само кошулю, одъ коє су рукави до лаката засукати, танке чакшире, велике чизме, широкъ на глави шеширь и у рукама двоцевку. Мы ћемо дакле најлюбопытнїє догађає изъ нїговогъ живота читательима овде навести.

Ловъ у южной Африки. Овде у средъ южноафриканске пустинѣ гледамо смѣлогъ юнака, гди не само да се удовольствием своимъ наслађава, него и многе предмете одъ велике важности за естесвену науку скупля. За време вишегодишнїхъ бавленя у дивлячству была су му кола єдина кућа и обиталиште, а понекадъ и ова остављаюћи тумара пешице, праћенъ урођеницима. Често се догађало да є онъ више дана и ноћи у ловачкимъ ямама близу какве реке пробавіо, сматраюћи и испытуюћи величественый изгледъ лава, разумно поступањ слона и чудновате нагоне безбройны шумски животиня, коє на реку долазе. Ово га є тако яко побудило, да є желіо и дублѣ у южную Африку

продрети; но да ово постигне, треба му каквогъ вођу наћи, кои околне предѣле добро познає. Срећомъ наїђе на некогъ путуюћегъ трговчића или пиљара, именовъ Мурфи, кои є све границе, на којима населѣнници живе, познавао, а тако исто и суседна племена Гриквѣ и Бегвана. У колима оваквогъ трговца све се налази, што є за єдну кућу потребно, као гвозђа, чое, платна, лонаца, ситны стварїй, зачина, єдномъ речи све, што є єдномъ Боерцу *) потребно и за кућу и за женске да се ките.

Кадъ є Кумингъ Мурфиѣ къ себи узео, одма се побринуо, да іошть єдна покривена кола набави; каснїє морао є и трећа набавити за разне естесвословне предмете; и тако мало по мало дође и до тогъ, да є сто грла рога-те марве имао и доста одабраны коня. Найми четирь момка, првїй є быо Енглець по имену Лонсъ, изреднїй кочїашъ, кои є добро предѣле познавао, а проча троїца были су урођеници; првїй одъ овы именовъ Кламбой, снажанъ Хотентотъ ишао є предъ коли, другїй изъ Мозамбика Кароль быо є путопоказатель, а трећїй малый Хотентотъ Кобусъ, најболїй у околина яхачъ, ишао є за њима као резерва. Овай и Кламбой найвише су опасности изложени были.

Године 1843. 23. Октября пође съ момцима у ловъ. Кадъ до єдне реке дођу, ископа онъ покрай исте яму за себе и — но болъ є, да онъ самъ о себи онако говори, као што є и списао:

„Кадъ се сутонъ почео ватати, дође на реку да жеђъ загаси єданъ црнїй инорогъ; я и Кламбой опалимо заєдно изъ пушке, али онъ съ две ране одлети полѣмъ тако далеко, да га нїємо по краткомъ времену ни видити могли. Мало затимъ дођу два црна и два бела инорога, мы избацимо опетъ на єдногъ црногъ и то врло великогъ пушке, бежао є одприлике 400 коракляи, па после мртавъ на землю падє. Наскоро врати се опетъ онай другїй црнїй инорогъ, я га башъ у плећа погодїмъ, и тако се и онъ на 150 коракляи

* Боерци називаю се холандески изселѣнници у южной Африки.

на землю стропашта. После по сата спазимо, гди се еданъ грднѣи инорогъ башъ къ нама упутѣо, кадъ е до она два убѣена дошао, застао е мало и понюшѣо ѣй, после се упутѣи къ реци; мы опалимо у еданъ ма', и тако се и онъ по краткомъ бежанѣо стропашта. Овай ме довъ веома задовољни, и зато заключимъ, да засадъ више непредузимамо, већъ да се одморимо.

„Сутра данъ на вече урођеници одвукли су были два убѣена инорога, а трећѣи е по мојој заповесси остао на истомъ брежуљку, гди е мртавъ пао; еръ самъ зацело мислѣо да ће ова стрвина каквогъ лава домамити. Я и Кламбой уђемо у нашу яму, и два урођеника са два лавовска пса у другу.“

„Месечина е была онаква, као што самъ желѣо; я помолимъ главу изъ яме, и на мое велико удивленѣ спазимъ чопоръ животниѣ, кое су мртвогъ инорога обкоделе; Кламбой ме увераваше, да су то зебре, кое нюше стрвину; я му истина одобримъ али самъ знао да зебре ненюше инорога. Спустимъ се опетъ у яму и кадъ самъ све наредѣо, помолимъ главу опетъ и текъ садъ спазимъ шесть велики лавова, дванаестъ или петнаестъ хѣена и двадесетъ до тридесетъ шакала; кои убѣеногъ инорога раздиру. Лавови су мирно ждерали, но хѣене са шакалѣма за свакиѣ залогѣи отимале су се, тукле, вѣале и урлале непрестано. Као што самъ приметѣо, хѣене нису се лавова плашѣле, премда су се овима съ пута укланѣде; често су пакъ тако дрзке биле да су се на лавове смешѣле, кадъ е кои на оглођену одъ нѣи кость наишао.

„Найпоследѣ се лавови насѣте. Упуте се сви уздигнутомъ главомъ къ реци; еданъ е напредъ ишао а прочи за нимъ. Кадъ су одприлике на 50 коракѣи одъ мене удалѣни были, застану мало испитуѣи околинѣ, еданъ се прѣи на одну стену, и овај е као резерва быо, а прочи се приближе къ реци. Кламбой по несрећѣи у тај ма' помолѣ главу, мени то нѣе башъ наймилиѣ было; садъ се и я нешто узнемиримъ, помолимъ изъ яме главу, да видимъ како стваръ стои — и тако лавѣца, коѣ е напредъ стояла, и мене и Кламбоя спазѣи.

„Стара лавѣца шѣбаѣи репомъ упрла е у мене страшно своѣ очи, као да ме е тимъ домамити и шапама нѣнимъ загрлѣти желѣла, но кадъ види, да я у ню управо гледамъ, спреми се за скокъ; ово ме е, при свежъ томъ што самъ више пута опасности у очи гледао, доста потресло али опетъ останемъ ладнокрвавъ, судећи да ћу е убити моћи, почемъ ме прочи лавови ѣошѣи нису смотрили. Кадъ е добро на око уземъ, спазѣи она то движенѣи и хтеде скочити, но я продваримъ то нѣвиѣ лукавство и опалимъ изъ двоцевке — тѣне ѣој крозъ плећа проѣори; страшно урлаѣи скочи натрагъ и повуче се праћена одъ прочи лавова у еданъ чбуњъ, гди е по свой прилици мислѣла неприѣтеля дочекати. Еданъ одъ лавова, коѣ е предъ чбуномъ стояо, окрене главу право мени, я употребимъ ову згодну прилику и избацимъ на нѣга другу цевъ, али промашимъ. Уплашенъ да ме нѣе спазѣо полегнемъ у яму, изъ кое чуемъ, да се лавѣца съ душомъ бори. Други петъ лавова пређу преко воде и за неколико минута далеко се одъ насъ удаде.

Я напуѣкамъ псето да лавѣцу потражи, кое по краткомъ времену мртву е нађе.

„После неколико дана дођемъ у село Бакалахари. Овде ми урођеници кажу, да на другој обали има мложина слонова. Упутимъ се дакле съ моими и урођеницима тамо; кадъ смо се едно 100 коракѣи одъ села удалили, станемо и са Хендрикомъ*) часкомъ начинимъ оборъ за марву и коњъ, да бы ѣи колико толико обезбедѣо. Кадъ се смркло надожимо ватру — но по краткомъ времену чуемъ, да съ оне стране реке слонови у шумѣи дрвѣе крше; ово ме яко обрадуѣ — не знаѣи да ме велика несрећа очекуѣе и да ће крвожеднѣи и людождерѣи**) лавъ чуда починѣти. Кадъ су седећи около ватре сви нешто повечерали, разиђу се свакиѣ на свое опредѣлено место да спавао. После неколико минута изиђе силомъ еданъ во' изъ обора, Хендрикъ спазивши то устане и утера га опетъ унутра.

„Наеданпутъ зачу се громовѣно урланѣ бесногъ лава, Хотентоти одъ стра полумртви изъ гласа повичу: „Лавъ, лавъ!“ Съ почетка смо држали, да онъ пса окѣ обора гони, но у истомъ тренутку као безъ душе съ нагострешеномъ косомъ долети онај момакъ, коѣ е съ Хендрикомъ спавао и изъ гласа викне: „Лавъ, лавъ!“ онъ е Хенрика зграбѣо, башъ кадъ е поредъ мене легао, я га ударимъ угаркомъ по глави, но бадава, онъ бедногъ Хендрика одвуче. О Боже! онъ е мртавъ! Дайте да га съ ватромъ потражѣмо!“

„То се башъ онда догодило, кадъ е Хенрикъ вола у оборъ утерао и натрагъ се къ ватри вратио; лавъ, коѣ е кодъ обора скривенъ стояо, ишао е за нимъ, и чимъ е Хенрикъ легао, зграбѣо га е и изуѣдао тражећи му потѣлякъ — и кадъ е напипао одвуче га у онај чбуњъ, изъ когъ е долетио. — Кадъ се крвожеднѣи лавъ на бедногъ човека навалоу быо, викао е овај сиромѣ: „Помозите — помозите! ахъ Боже, помозите ми!“ — И онај другѣи, коѣ е Хенрика бранио, доста е одъ лава изуѣданъ быо.

„Сутра данъ спазѣмо оногъ истогъ лава прилично одъ насъ удалѣна. Да бы се о грозномъ позорѣу сасвиѣи уверѣи, истеремо марву изъ обора и пођемо къ оногъ несрећномъ чбуну — кадъ тамо само ногу јдногъ Хендрика нађемо; крвъ е цело оно место облила, а альѣне све поцепане разбачене су было свудъ унаоколо. — Сви смо за Хендрикомъ жалѣи, еръ доста е онъ најболѣи и најсмѣлѣи момакъ быо. Да бы на овај несрећнѣи догађѣи забораѣо, узѣшимъ коња и пођемъ съ два момка у шумѣу, не бы ли гди на слонове наишао. Нисмо ни 200 коракѣи учинѣи — кадъ поиздалѣ усмотрѣсмо два чопора слонова, јдни напредъ иду, а други острагъ. Кадъ смо се ѣима приоближили, пси јурише на прѣи чопоръ, коѣ се разбегне, затѣи и на другѣи, коѣ се такође по шумѣи разиђе, осѣи јдногъ великогъ слона, коѣ е стао и у псе гледао. Я съ коња опалимъ изъ обе цевѣи и на земљу га мртава оборимъ. Остале слонове нисамъ вѣати хтео, еръ самъ се плашѣо, да се онај лавъ неврати и момъ одсутству покоръ одъ стада неучинѣи.

„Кадъ се къ моима вратимъ, ни часа нехтедо почасѣти, већъ променимо коњъ, и упутѣмо се насъ троѣца онѣи

*) То му е новъ коѣиѣ быо.

**) Тако урођеници називаѣо оногъ лава, коѣ е јесо човѣѣи већъ окусио.

правцемъ, коимъ е лавъ одюрю; ерь ми е башъ грамзидо сердце, да ядногъ Хенрика осветимъ. Свуда смо путемъ наплазили на крвь и парчета одъ альина Хенриковы; и тако овимъ трагомъ после четвртъ сата доѣмо до едногъ корита, у комъ е вода поготову сва усанула; довде се трагъ видю, а дагъ га нестало. Съ десне стране спазимъ я врло великй чбунъ и рекнемъ момцима, да се лавъ зацело у ономъ чбуну одмара. Кадъ напуйкамо псе, лавъ наеданпуть изъ чбуна изпадне и стане бежати; по пократкомъ бежаню стане и окрене се къ нама главу гордо уздигнувши. Я се садъ разяримъ и ободемъ коня, и кадъ на 50 коракляи до

нѣга доѣмъ, оста неустрашимый царь четвероножный као укопанъ шибаяуи се репомъ по плеши. Садъ помислимъ у себя, да ово страшило убити треба, ерь иначе зло по мене — запнемъ у истый ма' двоцевку и опалимъ, онъ се истина стропшта на землю, али опеть ѣпи; но тана изъ друге мое цеву проюри му крозь прси и съ места га обори. Наложимъ одма да му главу и шапе одсеку, и тако съ najveчимъ триумфомъ натрагъ се вратимо. Кадъ су уроѣници видили, да е людождерь убиевъ, певали су ми за честь и називали ме отцемъ ньювимъ.

СМЕСИЦЕ.

Местна вестъ.

Земунъ 10. Августа. Чувству саболѣзнованя и признателности према врлини и одличю, надъ коимъ се црна завеса спустила, посвећуемо ове врсте; оне се тичу далеко-чувеногъ, общте-уваженогъ и люблѣногъ Г. Павла благородногъ одъ Спирте, шефа велике трговачке куће у Земуну и Бечу, кои е юче после подне у Бадиу Богу духъ предао, окруженъ своимъ разилаканомъ породичомъ. Само најстарѣмъ сину небяше суѣено съ таквимъ редкимъ родителѣмъ на самртной постельи опростити се и последнѣ нѣгове речи као сладку успомену и аманеть сачувати; али му е данашнѣ брзо саобштаванъ ту успомену баръ у толико накнадило, што га е изъ удалѣногъ края на време одавало, те ће надъ трошнимъ остатцима милогъ му родителя сузе туге излити моѣи.

Упокоивый бяхе одличанъ и редакъ човекъ; у нѣму е Земунъ изгубио едногъ одъ најврстниъ свои' грађана. Подпомаганъ браћомъ, кою му е смртъ ранѣе одтргла, придобио е своимъ делателношћу, мудрошћу и своимъ знанѣмъ својой кући у далеко чувено име и ово поштовано положенѣ у трговачкомъ свету, у комъ е данасъ съ поносомъ гледамо. Но много му е лепшиъ споменъ у сердцу свое сабраће оставило нѣгово благо, чувствително и човеколюбиво сердце. — Вечна му память као најчеститѣмъ грађанину и човеколюбцу! —

Како Немацъ изъ Милхайма съ Англезомъ английски говори.

Неки простодушный грађанинъ изъ неке мале варошице на долной Райни путовао е на пароброду. Пошто е већ неколико сатѣи путь продужио, зажели гдегодъ сести те да се одмори. Али у соби небяше нигде праздна места, ербо су и клупе и столице заузете быле. Истина могао е едно местанце имати, да се некй Англезъ нѣ быо онако пружю. Овай е на меканой клупи лежао, имаюи подъ свакомъ ногомъ одну столицу, и наслонѣмъ десномъ рукомъ на трећу столицу, читао е новине. Заузео е дакле место за други' шесть путника, небринуи се, као обичло Англези, да ли ће други стояти или као Турци на подъ сести. Ен-

глезка државна политика држи се исты начела, а Англези, страстни почитатели свое себичне државне системе, упражняваю исту политику и у животу. — Немацъ замоли три и четири пута господина Англеза, да му мало места направи, но Англезъ га ни одговора неудоствоя. Не далеко одъ нѣи стояо е некй рибаръ изъ Милхайма, те истомъ Немцу приступи съ речма: „Вы морате съ нѣимъ английски говорити, иначе васъ неће разумети.“ Затимъ увати могъ Англеза за огрлицу, диже га горе и посади га на столицу, говореи: „Сидите!“ Англезъ се зачуѣенъ само поклони, те тако кукавный Немацъ доби места.

Чудноватый случай.

Едне немачке новине саобштavaju следуючу чудноватость: Све буне у Французской почевши одъ год. 1789. догодили се — чудно заиста! — у време оны Папа, кои су се „Пиусъ“ звали. Тако е Лудвику XVI. у време Пиуса VI. глава одрублѣна, а тако исто у време нѣгове владе и Директоріумъ пао. Наполеонъ е пао у време Пиуса VII. Карль X. у време Пиуса VIII. а Луи Филипъ у време Пиуса IX.

Спокойно спаванѣ.

„За Бога, я се немогу доста начудити, како можешъ и едну ноћ спокойно спавати, кодъ толики' дугова,“ рече еданъ своемъ другу распикуи, „мени се чини, да небы могао ока склопити, као да бы на иглама лежао.“ — „Я ты веруемъ,“ одговори му онай, „ербо бы ты о враћаню мислю, а я о томе и несанямъ.“

Французскй Посланикъ у Коненхагнѣ,

Марки' Свето-Симонскй имаѣаше гаданъ обичай. Кадгодъ е теи піо служю се своимъ прстима, место машицама, при ваѣшо шефера изъ шефернице, те га тай обичай у едномъ одличномъ дружеству на вечерной забави горко стаде. Домаица, коя е ту вечерню забаву давала, згади се на реченый обичай посланика, и заповеди служителю, да остальи шеферъ изъ шефернице баца. Она му е истина данскимъ

www.езикомъ заповедила, али су јој черте на лицу негодованъ свима гостима доволно разјасниле. Гости се на то зачуде, али су се Посланику тайно и светили збогъ нѣгове неучтивости; но овај се свему томе чинио и невештъ те продужи сасвимъ ладнокрвно разговоръ съ домаћицомъ, која е поредъ нѣга седила. Кадъ е свой тей изъ скупоцене шолъ попио, устаде съ пунимъ достоинствомъ са столице, отвори прозоръ и баџи шолу напољ, затимъ се са смешенъмъ окрете госпођи, која е одъ лютине дрктала и рече јој: „Я самъ вамъ само трудъ хтео уштедети, да вашемъ можку не заповедите; еръ кадъ су мои прсти могли шећеръ опоганити, а да како су морале јоштъ мое устне шолу опоганити?“

Логогрифъ

одъ десетъ писмена.

7568: Необходима нужда за свакогъ човека, кои неспада у редъ дивляка или циганина. Има е свуда, гди годъ родъ человеческй обитава; и на брегу и у долини; на равници и по шумама. Талијанци гледаю е и на мору, а Хинези по рекама. Ова е велика и сјайна, но има иј више малени и незнатни; видишъ ю као станиште мудрости и правде, а опетъ као лудости и злочинства.

13298: Такође е речъ женскогъ рода, но невидишъ ништа на нѣой, што бы прилично лепоме полу: жене су руменогъ лица а она е боя надежде, а каждадъ и невиности; лепый поль кити се съ цвећемъ а нѣой служе често дрва за украсъ; женама лежи често коешта на срцу, а она показуе у нѣлой средини зданіе, кое служи за сбралиште найвиши мысли и мудрости за овой и онај светъ.

123237: За мудраца и светца быо е у старо доба сматранъ, но данасъ бы быо као лудъ и злочинацъ презиранъ, кадъ бы се кой усудио таковимъ називати се, макаръ да и мы као и Турци и Чивути такове у старо време живеће за свете сматрамо и нѣима се кланямо.

Цело е: речъ немил а проста, особито за отцеве, кадъ се та речъ односи на нѣнове сынове, ербо често томъ речю буде плодъ труда и радиъ целогъ нѣовогъ живота уништень.

Разрешенъ загопетке у 13. числу Подунавке:

„Макъ“ (рашѣ, жиръ или макъ у картама.)

Слѣдуюћа лица послали су намъ разрешенъ загопетке у 13. числу: Господинъ ц. к. оберлаутиантъ Димитрій Орель, Г. Ђорђе Јовановић и Г. Т. М. у Земуру.

Еракъ и Петакъ.

Еракъ. Шта урадише Каймаками у Влашкој и Молдави?

Петакъ. Дадосе Власима толико каймака, докъ имъ непоквартише желудкацъ, а себи непавукоше битицацъ. Садъ те Каймакаме лече у Цариграду Палмерштоновимъ пилудума.

Еракъ. А шта е съ Власима?

Петакъ. При изпытиваню нашили су лекари, да су ови окаймачени Власи подоста бунике поели, и тако четврту даску изгубили, те ће иј садъ Французи и Руси морати помоћу 10 грана tartari patriotismi са свести с'единити.

Петакъ. И мы већ имамо свакояки доктора: филозофів, меди-

цине, права — само јоштъ у вери немамо никаквогъ доктора.

Еракъ. Па наша вера не бolestна, да јој требаю доктори.

Еракъ. Любопытанъ самъ знати, како ће Црногорци плаћати данакъ.

Петакъ. Као и досадъ: Кнезь ће искати, а они неће дати.

Еракъ. Па нашто имъ онда Кнезь?

Петакъ. Да иј обавести, како е „зла новостъ безъ основа стар а“, и да иј опетъ съ владикомъ помири.

Кореспонденциј.

Г. М. I. у О. — Наручене књиге послане су вамъ већ по пошти.

Г. К. С. у Б. — Найболъ е средство, искусствомъ потврђено, противу пацова ово: Уно-

чите старе крпегине у терпентинскй вейтнй и запустите съ нѣима све рупе овы животина, пакъ ће иј по краткомъ времени нестати. По стаяма и подрумима могу се такве умочене крпе разбацити, пакъ ће

иј се овај гадъ клонити, еръ пацовима е смрадъ одъ терпентина несносанъ.

Г. Н. С. у Б. — Примиди смо; одговоръ ће у писму следовати.